ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

«ΠΟΛΥΔΥΝΑΜΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΣΤΕΓΩΝ» ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΌ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΕΓΙΑΣ

Θεόδωρος Μεγαλοοικονόμου

Λέγεται συχνά, για διάφορα εγχειρήματα που υποκρύπτουν σκοπούς διαμετρικά αντίθετους από αυτούς για τους οποίους διακηρύσσονται, ότι «ο δρόμος για την κόλαση είναι, συχνά, στρωμένος με καλές προθέσεις». Με τις προθέσεις αυτές, άλλοτε ως απλά ευχολόγια, σε πλήρη αναντιστοιχία με τα μέσα που επιλέγονται για την επίτευξη των υποτίθεται επιδιωκόμενων στόχων. Και άλλοτε, με τις προβαλλόμενες ως «καλές προθέσεις» ως ένα, απλώς, προσχηματικό περιτύλιγμα διαμετρικά αντίθετων στοχεύσεων.

Το υποτιθέμενο ενδιαφέρον, εν μέσω πανδημίας, της δημαρχίας Μπακογιάννη για τους άστεγους της πόλης, με την έναρξη λειτουργίας του «Πολυδύναμου», όπως το ονόμασαν, «Κέντρου για τους Άστεγους», σε κτίριο στην πλ. Βάθης (στη γωνία Αχαρνών και Λιοσίων), έχει να κάνει και με τα δύο: και με την αναντιστοιχία «μέσων και (προβαλλόμενων ως) στόχων», αλλά και, πρωτίστως, με τελείως διαφορετικές στοχεύσεις από αυτές που προβάλλονται.

Πρόκειται για ένα ενιαίο κτιριακό συγκρότημα τριών πολυκατοικιών, με σύνολο 55 διαμερισμάτων, που ανήκε στο ΝΑΤ – και τώρα στον ΕΦΚΑ.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 90, οκτώ από αυτά τα διαμερίσματα είχαν ενοικιαστεί από το ΨΝΑ και λειτουργούσαν ως δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης (προστατευόμενα διαμερίσματα).

Στα τέλη της δεκαετίας του 2000 είχαν παραμείνει και λειτουργούσαν πέντε προστατευόμενα διαμερίσματα, με δυο έως τέσσερις ενοίκους στο καθένα από αυτά, οι οποίοι, μετά από πολύχρονες πιέσεις του ΝΑΤ για έξωση, προς αξιοποίηση του κτιρίου

(μάλιστα, το 2013 είχε αναφερθεί, για πρώτη φορά, από το ΝΑΤ, ως αιτία για την έξωση, η χρήση του κτιρίου από το Δήμο για διαμονή αστέγων), μετακόμισαν αλλού, όταν βρέθηκε κατάλληλη και αξιοπρεπής εναλλακτική, το 2016.

Στις αρχές του 2019 ξεκίνησαν διαδικασίες αποκατάστασης του κτιρίου προκειμένου να χρησιμοποιηθεί, από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, για ένα πρόγραμμα στέγασης προσφύγων. Το περασμένο φθινόπωρο υπήρξαν οι πρώτες αντιδράσεις από διαφόρους συλλόγους «νοικοκυραίων» της περιοχής προκειμένου ν΄ αποτραπεί η στέγαση των προσφύγων.

Την ίδια περίοδο ξεκίνησαν και οι καθημερινές «σκούπες» της αστυνομίας ενάντια στην πολυπληθή πιάτσα των τοξικοεξαρτημένων της Χαλκοκονδύλη (και μετά της Βερανζέρου κοκ), εν μέσω και των προωθούμενων σχεδίων, στα οποία είχε δεσμευτεί και προεκλογικά η παράταξη Μπακογιάννη, για «ανάπλαση» (gentrification) του κέντρου της πόλης (καθώς, ήδη, λαμπερά τουριστικά καταλύματα είχαν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους, το ένα πίσω από το άλλο, στους δρόμους αυτούς). Ανάμεσα σ΄ αυτούς που ζητούσαν από την αστυνομία να κάνει τις «σκούπες» κατά των τοξικοεξαρτημένων ήταν, καθ΄ ομολογίαν τους, και οι υπεύθυνοι του Κέντρου Υποδοχής και Αλληλεγγύης του Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ), για την «ασφαλή λειτουργία του ξενώνα αστέγων» που λειτουργούσε στο ξενοδοχείο ΙΟΝΙΣ, επί της Χαλκοκονδύλη.

Η τωρινή κίνηση της Δημοτικής Αρχής να «φανεί» ότι ενδιαφέρεται για τους άστεγους δεν έχει, στην πραγματικότητα, να κάνει με τους ίδιους τους άστεγους (για τους οποίους ποτέ καμιά Δημοτική Αρχή δεν ενδιαφέρθηκε με ουσιαστικό τρόπο και τους οποίους το κοινωνικό σύστημα, που αυτή η Δημοτική Αρχή υπηρετεί, παράγει, ως εκ του τρόπου ύπαρξης και λειτουργίας του, σε γεωμετρικά αυξανόμενη κλίμακα), αλλά με τον εν δυνάμει κίνδυνο που πιθανολογείται ότι συνιστούν (για μιαν εκτός ελέγχου μετάδοση του κορωνοϊού) και, προφανώς, όχι γι’ αυτούς τους ίδιους, αλλά για την «υγιή κοινωνία». Και καθώς γι’ αυτούς δεν μπορεί να ισχύει το «μένουμε σπίτι», αφού «δεν έχουν σπίτι», κάπου, με κάποιο, και με όποιο τρόπο, θα πρέπει να κλειστούν, στην πραγματικότητα, «να μαντρωθούν».

Χωρίς, φυσικά, και τα πλάνα για την «ανάπλαση του κέντρου», παρόλο που φαίνεται να τα δυναμιτίζει η πανδημία και οι οικονομικές και κοινωνικές συνέπειές της, να έχουν φύγει από τους στόχους.

Ίσως η πανδημία, όπως κάθε «κατάσταση εκτάκτου ανάγκης», να είναι, και εν προκειμένω, η «ευκαιρία», για τον «καθαρισμό» της πόλης από τους «ανεπιθύμητους».

Τι κάνουν, λοιπόν, στο κτίριο της πλ. Βάθης;

Κατ΄ αρχήν, το κτιριακό συγκρότημα, επισήμως, παραχωρείται από τον ΕΦΚΑ στο Δήμο για τρεις μήνες, με δυνατότητα παράτασης για τρεις ακόμη. Και μετά;

Μιλούν για μονιμότητα του προγράμματος. Πώς αυτή εξασφαλίζεται; Τι θα γίνει, πχ, αν κληθεί ο Δήμος να πληρώσει ενοίκιο στον ΕΦΚΑ αντίστοιχο με αυτό που πληρώνει, πχ, στο ΙΟΝΙΣ (όπου η πιο πρόσφατη, διετής σύμβαση, που λήγει στα τέλη του 2020, λέγεται ότι ανέρχεται στις 800.000 ευρώ, ενώ, για πιο πριν, έχουν αναφερθεί και πολύ μεγαλύτερα ποσά); Για ένα κτίριο, μάλιστα, πολύ μεγαλύτερο; Θα είναι διατεθειμένος ο Δήμος (των περικοπών για κοινωνικές ανάγκες και της προαγωγής των μεγαλοεπιχειρηματικών συμφερόντων) να εξασφαλίσει τα πραγματικά αναγκαία κονδύλια για κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες; Ίσως και εδώ το ΕΣΠΑ για κάποιο χρονικό διάστημα;

Μια άλλη πτυχή του ανερμάτιστου χαρακτήρα των όποιων ενεργειών έγιναν, είναι ότι προηγήθηκε η ολοκλήρωση των εργασιών ανακαίνισης του κτιρίου, αφενός, της υποβολής της σχετικής δαπάνης (248.000 ευρώ) για έγκριση από το Δημοτικό Συμβούλιο (κάτι που ξεπερνάει ακόμα και την, ίσως αναπόφευκτη σ΄ αυτές τις συνθήκες, «απευθείας ανάθεση») και αφετέρου, της ίδιας της γνωστοποίησης της παραχώρησής του και των σχεδίων για τη χρήση του.

Αλλά αυτό που αποτελεί το πραγματικά ζοφερό στοιχείο (στη βάση και μιας στοιχειώδους εμπειρίας και γνώσης για το τι σημαίνει η μαζική διαχείριση πολύπλοκων ανθρώπινων αναγκών σε συνθήκες συνωστισμού και σε κλειστούς χώρους) είναι ο συμβολισμός της καγκελόφρακτης εικόνας του κτιρίου – κάγκελα παντού, σε παράθυρα και μπαλκονόπορτες – που παράγει μια δυνάμει εφιαλτική εικόνα. Με σεκιουριτάδες να ελέγχουν τις πόρτες εισόδου των κτιρίων και με περιπολικά της αστυνομίας αραγμένα πιο δίπλα, ή απέναντι. «Ελεύθερη» είσοδος και έξοδος, αλλά φρουρούμενη και αστυνομευόμενη.

Κάγκελα δεν είχαν μπει ποτέ όταν, για πολλά χρόνια, κατοικούσαν εκεί άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας.

Ακόμα και αν δεν παραβιαστεί, αφενός, η τωρινή αναλογία κλινών ανά δωμάτιο και αφετέρου, ο αναφερόμενος αριθμός (έως και 400) των «φιλοξενουμένων» (πράγμα απίθανο), ο συνωστισμός σ΄ ένα τόσο μεγάλο κτιριακό συγκρότημα είναι δεδομένος από τον ίδιο τον αναφερόμενο, και θεωρούμενο ως «κανονικό», αριθμό των εγκατεστημένων (σε επίπεδο κτιριακού συγκροτήματος) κλινών, καθώς και από τον χαρακτήρα και την συγκρότηση της

δομής.

Τα κάγκελα είναι προϊόν της ανασφάλειας που προκαλεί ο φόβος για τις όποιες συνέπειες της διαχείρισης μέσω της επιβολής πειθαρχικών κανόνων σ΄ ένα πλήθος διαφορετικών ανθρώπων – όταν ο πειθαρχικός έλεγχος, η ματαίωση και η απελπισία μπορεί να γίνουν πιο δυσβάσταχτες ακόμα και από την εγκατάλειψη στο δρόμο.

Τα κάγκελα στα παράθυρα (ιδρυμάτων κλπ) συμβόλιζαν πάντα τα ήδη προϋπάρχοντα «κάγκελα στην ανθρώπινη σχέση», εν προκειμένω μεταξύ «φιλοξενουμένων» (ή εγκλείστων) και των διαχειριστών της εκάστοτε δομής. Είναι γνωστό πώς, σ΄ αυτές τις συνθήκες, λειτουργεί η μαζική διαχείριση «από μιαν άνωθεν εξουσία του χώρου, του χρόνου και των αναγκών» των «φιλοξενουμένων» (ή εγκλείστων). Και ακόμα, πώς η προσαρμογή του ατόμου γίνεται συνώνυμη με την υπακοή.

Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις εκδίωξης «φιλοξενούμενων» αστέγων, είτε από ξενώνες, είτε από υπνωτήρια, διότι «δεν συμμορφώνονταν προς τας υποδείξεις». Διότι δεν γίνεται κατανοητή η ιδιαιτερότητά τους και η σημασία μιας αντιστοίχως ιδιαίτερης προσέγγισης και απάντησης στις ανάγκες τους – στην πολυπλοκότητα των αναγκών που εκφράζουν. Πράγμα που είναι στοιχειώδες, εκ των ουκ άνευ, για ένα πρόγραμμα ουσιαστικής συμπερίληψης του άστεγου στην διαδικασία της κοινωνικής επανένταξης (στο βαθμό, φυσικά, που υπάρχει μια τέτοια στόχευση και διαδικασία και, προφανώς, όχι εν προκειμένω) .

Σίγουρα, η κατάσταση της πανδημίας απαιτεί άμεσες κινήσεις για πράγματα αυτονοήτως αναγκαία, που, όμως, ποτέ δεν έγιναν μέχρι τώρα και που, αναγκαστικά, θα πρέπει, τώρα, να γίνουν γρήγορα και «βιαστικά». Το «βιαστικά», όμως, δεν σημαίνει ανερμάτιστα, βάναυσα, απλώς για να μαζευτούν οι άστεγοι από τον δρόμο και να τσουβαλιαστούν κάπου. Υπάρχει πληθώρα δημόσιων κτιρίων, που είναι άδεια και ξενοδοχείων, που έχουν κλείσει, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για το επείγον, με βασικό στοιχείο τον μικρό αριθμό των φιλοξενουμένων. Ως μια αναγκαία αν και όχι «ικανή» συνθήκη για το **«μετά»**. Ως **στιγμή,** δηλαδή, σε μια **διαδικασία κοινωνικής επανένταξης** και μετάβασης σε μια **κατοικία** – αυτόνομη, ή, σε άλλοτε άλλο βαθμό, ποικιλοτρόπως υποστηριζόμενη.

Αλλά, σύμφωνα και με δηλώσεις δημοτικών αρχών και ΚΥΑΔΑ, «οι άστεγοι πρέπει να φιλοξενηθούν **σε ένα κτίριο** αφού, αν υπάρξει πολυδιάσπαση, **δεν υπάρχει η πολυτέλεια του πολυάριθμου προσωπικού το οποίο θα μπορούσε να τους προσφέρει τις υπηρεσίες που χρειάζονται για την καθημερινότητα τους σε περισσότερα από ένα κτίρια»** (υπογρ. δική μας). Είναι σαφές ότι το ΚΥΑΔΑ δεν ενδιαφέρεται ουδόλως για έστω

ένα πρώτο βήμα προς μιαν ουσιαστική απάντηση στις ανάγκες των αστέγων για στέγαση (για το δικαίωμα, που θα έπρεπε να τους αναγνωρίζεται, στην κατοικία). Γιατί κοστίζει και κονδύλια για τους απόβλητους αυτής της κοινωνίας δεν διατίθενται.

Πρακτικά, αυτό στο οποίο συνίσταται το όλο εγχείρημα της Δημοτικής Αρχής Μπακογιάννη για τους άστεγους στην πλ. Βάθης, έχει τις εξής πτυχές:

Αυτό που ονομάζουν «ξενώνα» (για διαμονή επί 24ωρου βάσεως και με όριο διαμονής 6 μηνών) δεν αφορά την δημιουργία ενός καινούργιου ξενώνα, αλλά τη μεταφορά των 95 φιλοξενουμένων στον ξενώνα που, ήδη από μακρού, στεγάζεται στο ξενοδοχείο ΙΟΝΙΣ, στο ένα από τα τρία κτίρια του συγκροτήματος (Αχαρνών 1). Πιθανόν να χρειαστεί γι΄ αυτή τη μετακόμιση και το κτίριο από την οδό Λιοσίων.

Το κτίριο της Αχαρνών 3 θα είναι απλώς «υπνωτήριο», δηλαδή, παραμονή μόνο για (βραδινό) ύπνο (εκτός μόνο για την περίοδο της καραντίνας που, όπως σ΄ όλα τα «υπνωτήρια», οι φιλοξενούμενοι μπορούν να μένουν ολόκληρη τη μέρα μέσα). Εδώ τα σχετικώς μικρά δωμάτια, που θα έπρεπε να είναι το πολύ δίκλινα, γίνονται τετράκλινα, με τη μέθοδο των **επάλληλων κλινών** (όπως τα γνωρίσαμε, πχ, στο Στρατό, στο Δαφνί στη δεκαετία του 50, πριν σταλθούν οι πλεονάζοντες στη Λέρο κλπ).

Φρεσκοβαμμένα τα δωμάτια, κάθε διαμέρισμα με το λουτρό του, αλλά, αυτά, όπως πάντα, στην αρχή, πριν ξεκινήσει αυτό για το οποίο έγινε το όλο εγχείρημα. Τι θα γίνει όταν εγκατασταθούν μέσα σ΄ ολόκληρο το κτιριακό συγκρότημα άνθρωποι στο ύψος των αριθμών στους οποίους αναφέρονται οι υπεύθυνοι του ΚΥΑΔΑ; Μιλάνε για 400 άτομα και, καθώς «μετράνε» τους άστεγους στο Δήμο μόνο στους 790 (!), επαίρονται ότι, με το στοίβαγμα αυτό (καθώς και με τους 140 τοξικοεξαρτημένους που σχεδιάζουν να στοιβάξουν στο ξενοδοχείο ΙΟΝΙΣ), θα έχουν «λύσει» πάνω από το «μισό του προβλήματος»(!) των αστέγων της πόλης. Το μόνο πραγματικό, όμως, σε σχέση με αυτούς τους αριθμούς, που έχει να κάνει με το τι θα συμβεί στο κτίριο της πλ. Βάθης, αν στοιβαχτούν εκεί 400 άτομα, είναι αυτό που οι αριθμοί αυτοί προεικάζουν, με βάση και τον αριθμό των δωματίων και το δυναμικό σε κλίνες: τα «δίκλινα» θα πάψουν κάποια στιγμή να έχουν μόνο δυο κλίνες και τα «τετράκλινα» μόνο τέσσερις.

Η τρίτη παράμετρος του «πολυδύναμου» αυτού «κέντρου», δηλαδή, το Κέντρο Ημέρας, είναι «για αργότερα».

Ποια διαχείριση (για να μην πούμε αυτό που θάπρεπε, δηλαδή, απάντηση και ικανοποίηση)

των αναγκών των «φιλοξενουμένων» θα υπάρχει μέσα σε τέτοιες συνθήκες, αφενός στον ξενώνα, με το ανέκαθεν ανεπαρκές προσωπικό των 6 ατόμων που έχει, και με τις επικείμενες 37 προσλήψεις ατόμων με 4μηνες (!) συμβάσεις για το υπνωτήριο; Κάποια, λίγα, από τα εσαεί κενά των δημοτικών και εν γένει των δημόσιων κοινωνικών υπηρεσιών, θα καλύπτονται, όπως πάντα, και με τον τρόπο που ξέρουμε ότι «καλύπτονται», από διάφορες ΜΚΟ (εν προκειμένω «Γιατροί του Κόσμου», «Praksis», «Equal Society»-Κοινωνία Ίσων Ευκαιριών, «Ερυθρός Σταυρός», «Αποστολή» της Εκκλησίας).

Είναι, ωστόσο, στο ξενοδοχείο ΙΟΝΙΣ της Χαλκοκονδύλη που κυρίως θα κριθεί το διαχειριστικό αυτό «παιχνίδι» του ΚΥΑΔΑ. Στο χώρο, δηλαδή, που πρόκειται ν΄ αρχίσει η βαθμιαία είσοδος για «φιλοξενία» των τοξικοεξαρτημένων αστέγων από τις πιάτσες της περιοχής (και όχι μόνο). Με τη συνεργασία του ΟΚΑΝΑ και του απολύτως ελεγχόμενου, πλέον, από την κυβέρνηση, ΚΕΘΕΑ.

Εδώ κι΄ αν είναι που το μάντρωμα μεγάλου αριθμού ανθρώπων, με την πολυπλοκότητα και την ιδιαιτερότητα των αναγκών τους, σ΄ έναν κλειστό, ελεγχόμενο χώρο, μπορεί να έχει τις πιο ολέθριες επιπτώσεις. Φτάνει να σκεφτεί κανείς ότι, ενώ το ξενοδοχείο έχει δυνατότητα διαμονής μέχρις 140 ατόμων (και σ΄ αυτό τον αριθμό αναφέρονται οι του ΚΥΑΔΑ για «φιλοξενία» των άστεγων τοξικοεξαρτημένων εδώ – με τον συνολικό αριθμό τους, στην περιοχή του Δήμου, να υπολογίζεται μέχρι και στους 250), ήδη από την περίοδο που λειτουργούσε για διαμονή αστέγων μη τοξικοεξαρτημένων, και με πολύ σφιχτά κριτήρια επιλογής, η ολιγομελής ομάδα που το διαχειριζόταν, προσπάθησε με κάθε τρόπο (κυρίως μέσω της ένταξης κάποιων-λίγων-φιλοξενουμένων σε προγράμματα αυτόνομης στέγασης) και κατάφερε να μειωθεί ο αριθμός των διαμενόντων στο ΙΟΝΙΣ στους 95, έτσι ώστε η ζωή εκεί να γίνει στοιχειωδώς πιο υποφερτή και διαχειρίσιμη.

Τώρα, με την διαμονή των τοξικοεξαρτημένων, απλώς δεν θα επιτρέπεται η «χρήση» εντός του ξενοδοχείου. Αλλά θα επιτρέπεται εκτός. Άλλωστε, είναι πολύ κοντά σε δομές, αφενός, του ΟΚΑΝΑ (Γ’ Σεπτεμβρίου και Καποδιστρίου) και, αφετέρου, του ΚΕΘΕΑ (Κουμουνδούρου). Ευκαιρία, λοιπόν, για μια, στα σιωπηλά, «πειραματική» έναρξη της λειτουργίας των «Χώρων Ελεγχόμενης Χρήσης» (ΧΕΧ), του «παιδιού» που άφησε «ορφανό» ο Σύριζα και υιοθέτησε, μετά μεγάλης προθυμίας, η παρούσα κυβέρνηση. Φυσικά, κανένα πραγματικό ενδιαφέρον δεν υπάρχει για πραγματικά προγράμματα απεξάρτησης και, γενικά, στήριξης των εξαρτημένων σε μια διαδικασία απεξάρτησης και κοινωνικής επανένταξης (με όλες τις μονάδες απεξάρτησης, «στεγνές» και «μη στεγνές», δραματικά υποστελεχωμένες και απεξαρθρωμένες).

Αυτό που, όμως, καλλιεργούν τέτοιες πρακτικές ως πρόπλασμα, είναι η κοινωνική διάχυση των πρακτικών του εγκλεισμού, της απόσυρσης από το πεδίο του «ορατού», αυτών (των τοξικοεξαρτημένων) που η κυρίαρχη κοινωνική οργάνωση παράγει και μεταχειρίζεται ως κοινωνικά απορρίμματα, ως τα πιο ενοχλητικά και πιο ανεπιθύμητα μεταξύ όλων των κάθε είδους «κοινωνικών αποβλήτων», που είναι όλοι οι άστεγοι. Πρόπλασμα για πιο απόμακρους από το κέντρο της πόλης και πιο αντιπροσωπευτικούς του εγκλεισμού χώρους, στρατοπεδικής μορφής, όπως, άλλωστε, είχε επιχειρηθεί το 2012-13, από Χρυσοχοΐδη, Λοβέρδο, Δένδια, όχι μόνο με την διαπόμπευση των οροθετικών γυναικών και την Αμυγδαλέζα, αλλά και με τη σύλληψη και προσωρινή κράτηση των τοξικοεξαρτημένων (μόνο για καταγραφή και κάποιες εξετάσεις τότε) σε χώρους στο Μενίδι. Ακόμα, τότε, πιθανόν δεν τους «έβγαινε» αλλιώς.

Αλλά, από τότε ως τώρα, τα πράγματα έχουν ριζικά αλλάξει – και ο μεγαλύτερος κίνδυνος, πλέον, ίσως να είναι ο εφησυχασμός, ότι, δηλαδή, «τίποτα τόσο φοβερό δεν μπορεί να συμβεί». Γιατί, με προδιαγεγραμμένη την αποτυχία του εγχειρήματος, σ’ ένα κεντρικό ξενοδοχείο, για «τάξη» και «καθαρή πόλη» από τους εξαρτημένους και τους κάθε είδους «ενοχλητικούς», είναι πολύ πιθανόν ότι αυτή η προδιαγεγραμμένη αποτυχία να είναι και η δικαιολογία για πιο δραστικές «λύσεις», αξιοποιώντας και τις «ευκαιρίες», τη μια πίσω από την άλλη, που οι, για ποικίλους λόγους, «καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης» πρόκειται να προσφέρουν.

Γενικά, το ζήτημα της αστεγίας (ορατής ή αόρατης) γίνεται, όλο και πιο πολύ, ζήτημα κεντρικό της κοινωνικής, όχι, όμως, και της πολιτικής, σκηνής. Και όχι, φυσικά, μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε πλανητική κλίμακα, σε όλες τις καπιταλιστικές μητροπόλεις, παντού.

Μόνο στο Δήμο της Αθήνας, οι άστεγοι (homeless) είναι πολύ περισσότεροι από τους 800 έως 1000 που μετράνε οι διάφοροι φορείς, με τα περιορισμένα και επιλεκτικά μέσα που έχουν να μετράνε. Και όταν αναφερόμαστε στην έννοια «άστεγος», συνήθως εννοούμε μόνο αυτούς που μένουν στο δρόμο (roofless) και όχι, μαζί αυτούς, τους πολύ περισσότερους που μένουν σε άκρως ακατάλληλα καταλύματα, σε σπίτια που «δεν είναι σπίτια» (χωρίς νερό, ηλεκτρικό, θέρμανση κλπ). Σύμφωνα όμως, και με τα διεθνώς επικρατούντα κριτήρια, εντάσσονται και αυτοί στην έννοια του «άστεγου» (homeless).

Μέχρι τώρα, οι υπάρχουσες υπηρεσίες και δομές φιλοξενίας για τους αστέγους είναι λιγότερο και από υποτυπώδεις. Σε μεγάλο βαθμό επαφίενται σε «φιλανθρωπικές οργανώσεις» και ΜΚΟ. Στο Δήμο της Αθήνας ξενώνες για την 24ωρη διαμονή αστέγων υπάρχουν μόνο τέσσερις. Ένας, (στον Καρέα, για περίπου 50 άτομα), που ανήκει στο Εθνικό

Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ).

Ένας, για 40 περίπου άτομα, στον Ερυθρό Σταυρό. Και δυο («Εστία», για 40 περίπου άτομα και «ΙΟΝΙΣ», για 95 άτομα) στο ΚΥΑΔΑ. Όλοι οι αυτοί οι ξενώνες έχουν κριτήρια επιλογής, ποιούς δέχονται και ποιούς όχι, όριο παραμονής τους 6 μήνες (που σχεδόν ποτέ δεν τηρείται γιατί δεν υπάρχουν σχεδόν ποτέ οι όποιες εναλλακτικές για το μετά, πλην του «δρόμου ξανά»).

Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αυτή του Ερυθρού, η λειτουργία του ξενώνα γίνεται από την φιλανθρωπική αυτή οργάνωση, αλλά η χρηματοδότησή της από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ενώ το κτίριο έχει παραχωρηθεί από το ΕΚΚΑ.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό για την λειτουργία των δομών αυτών, που έχει άμεσα να κάνει με αυτό που εγκυμονείται στο κτίριο της πλ. Βάθη, είναι ο συνωστισμός των αστέγων στη δομή. Αυτό φάνηκε ξεκάθαρα στην περίπτωση του ΙΟΝΙΣ, που προαναφέρθηκε, όπου έγινε προσπάθεια για μείωση των διαμενόντων (από 140 στους 95).

Στην περιοχή του Δήμου Αθηναίων υπήρχε, μέχρι τώρα, μόνο ένα υπνωτήριο, αυτό των «Γιατρών του Κόσμου», στην περιοχή του Κολωνού-και αυτό με επιλεκτικά κριτήρια, πειθαρχικούς κανόνες, εξώσεις «ωφελουμένων» κλπ.

Όλες αυτές οι δομές διακρίνονται από έναν αυτοαναφορικό, κατακερματισμένο και, πιο πολύ, πυροσβεστικό χαρακτήρα, χωρίς να εντάσσονται σ΄ ένα συνεχές μιας διαδικασίας, που θα είχε ως στόχο την μετάβαση του άστεγου, ανάλογα με την ιστορική διαδρομή του, που τον οδήγησε στην αστεγία, καθώς και το είδος των αναγκών που πρέπει ν΄ απαντηθούν, προκειμένου να καταστεί δυνατό να μεταβεί σε μια, κατά το δυνατόν, ανεξάρτητη κατοικία, με τον εκάστοτε αναγκαίο βαθμό στήριξης. Τα μόνα σχετικά προγράμματα είναι αυτά, τα «ορισμένης διάρκειας», του ΕΣΠΑ, για πολύ λίγα και άκρως επιλεγμένα άτομα.

Παράδειγμα, το πρόγραμμα **«Στέγαση και Εργασία»,** που πρόβλεπε εργασιακή ένταξη και στέγαση σε ανεξάρτητη κατοικία, με επιδοτούμενη πληρωμή του ενοικίου για 18 μήνες και με δυνατότητα ανανέωσης του προγράμματος, για τον κάθε συμμετέχοντα, για ακόμα 18μήνες. Αφορούσε, όμως, ως προς τους διαμένοντες, πχ, στο ΙΟΝΙΣ, μόλις 25 άτομα.

Αλλά οι άστεγοι είναι χιλιάδες. Και ανάμεσά τους, ένας μεγάλος αριθμός είναι πρόσφυγες και μετανάστες, που, είτε για να διαφύγουν τον εγκλεισμό σε απόμακρα από τον κοινωνικό ιστό καμπ (με πάντα επαπειλούμενη την επαναπροώθηση), είτε γιατί εκδιώχτηκαν από

διάφορα προγράμματα στέγασης, όπου η φιλοξενία διαρκεί μέχρι να βγει η απόφαση στο αίτημα για άσυλο (που όταν βγει, είτε θετική, είτε, ως συνήθως, αρνητική, έρχεται και η έξωση), είτε, πιθανόν, από καταλήψεις στέγης που εκκενώθηκαν, έχουν βρεθεί στο δρόμο, συχνά «χωρίς χαρτιά». Είναι αυτοί, που ως «μη Έλληνες», ή «χωρίς χαρτιά», υφίστανται τον αποκλεισμό από την όποια «στέγαση» ακόμα περισσότερο.

Ο Δήμος της Αθήνας, για τους άστεγους, πέρα από τις τελείως ανεπαρκείς και προσχηματικού χαρακτήρα δομές προσωρινής στέγασης, έχει και τα συσσίτια με τις ντροπιαστικές ουρές στη Σοφοκλέους (που, λόγω κορωνοϊού, μεταφέρθηκαν στον Κόμβο στο Σταθμό Λαρίσης, όπου σταμάτησαν να χορηγούνται ως καθημερινή σίτιση και δίνονται, μια φορά την εβδομάδα, σε μια κούτα με ξηρά τροφή), κάποια τρόφιμα σε φτωχές οικογένειες και, προ παντός, πολλή γραφειοκρατία προκειμένου να γίνονται όσο γίνεται λιγότεροι οι αποδέκτες των όλο και λιγότερων μέσων κοινωνικής βοήθειας που προσφέρει.

Τώρα εισάγει και τις γιγαντοδομές τσουβαλιάσματος, αντί πραγματικής βοήθειας, των απόκληρων.

Θα χρειαστεί σίγουρα ένα **«παρατηρητήριο»** των τεκταινομένων μέσα, αλλά και έξω από αυτές τις δομές της πλ. Βάθης και του ΙΟΝΙΣ. Για τις νέες μορφές διαχείρισης και τον **κοινωνικό έλεγχο** που προωθούν. Και, φυσικά, η οργάνωση **αντιστάσεων** διαρκείας, στην κατεύθυνση της διεκδίκησης ουσιαστικών λύσεων για όλους τους άστεγους, «ντόπιους και ξένους», για το **δικαίωμα στην κατοικία για όλους και όλες.**

22/4/2020